

Smurto artimoje aplinkoje prevencija

Kas yra smurtas ir kaip jį atpažinti

Smurtas skirstomas į rūšis:

- fizinis;
- seksualinis;
- psichologinis;
- ekonominis.

Gali būti naudojamas vienos formos smurtas, tačiau dažniausiai pasitaiko keletą jų kombinacija, pavyzdžiui, seksualinis smurtas naudojamas kartu su fiziniu ir psichologiniu smurtu.

FIZINIS SMURTAS

Neteisėtas, tyčinis prieš asmens valią jo organizmui daromas fizinis poveikis, kuriuo siekiama atimti gyvybę, padaryti žalą sveikatai, atimti laisvę, sukelti bejėgišką būklę, fizinį skausmą ar kitokias fizines kančias.

Kaip atpažinti?

Tai lengviausiai atpažįstama smurto forma, nes dažniausiai palieka žymes ant žmogaus kūno, tačiau neretai apie patirtą fizinę traumą galima spręsti iš pasikeitusio asmens elgesio ar emocijų. Fizinio smurto sukelta žala gali varijuoti nuo lengvo nubrozdinimo, mėlynių iki kaulų lūžių ar net gyvybei grėsmingų sužalojimų.

SEKSUALINIS SMURTAS

Tai situacija, kai kažkas priverstas dalyvauti nepageidaujamoje, nesaugioje arba žeminančio pobūdžio seksualinėje veikloje. Net jei asmuo yra sutuoktinis, sugyventinis, tokia prievarta yra seksualinis smurtas. Kartu su seksualiniu smurtu neretai naudojamas ir fizinis bei psichologinis smurtas.

Kaip atpažinti?

Seksualinis smurtas šeimoje išryškėja tokiomis formomis kaip vertimas nusirengti, santykiuoti prieš asmens valią, žiaurus lytinis santykiavimas, vertimas stebėti ar kartoti pornografinius veiksmus ir panašiai.

www.negalutyleti.lt

PSICHOLOGINIS SMURTAS

Tai pavojingas, visada sąmoningas, tyčinis poveikis kito žmogaus psichikai, verčiantis jį baimintis, kad dėl tolesnių grasinančiojo veiksmų ar neveikimo atsiras kažkokių neigiamų padarinių, pavyzdžiui, grasinimas, kad jeigu partneris išeis susitikti su draugais, nebus įleistas namo, kai grįš.

Kai žmogus smurtauja psichologiškai, jis tarsi žaidžia su kito žmogaus mintimis, jausmais, savijauta. Tokiame santykiyje yra prarandama lygė tarp dviejų žmonių, nes vienas tampa tarsi stipresnis, kontroliuojantis ir valdingesnis, o kitas paklusnesnis ir nukentėjęs.

Kaip atpažinti?

Tai sudėtingiausia atpažinti smurto rūšis. Psichologinis smurtas įgyja įvairias formas:

- Nuolatinė kritika
- Riksmai ir barniai
- Veiksmų laisvės varžymas
- Jausmų ignoravimas
- Įsitikinimų išjuokimas
- Melas
- Manipuliavimas asmeniu
- Draudimas išeiti į viešumą
- Trukdymas palaikyti santykius su giminaičiais ir draugais
- Viešas žeminimas
- Grasinimas nužudyti, sužaloti ar pagrobti vaikus
- Palikimas pavojingose vietose

Visais atvejais psichologinis smurtas sukelia nemalonius jausmus, mažina savivertę ir verčia jaustis kaltu. Psichologinis smurtas taip pat gali kelti mintis, kad neva esi nestabilus ar psichiškai sutrikęs. Žmogumi, patiriančiu psichologinį smurtą, dažnai yra manipuluojama.

www.negalutyleti.lt

EKONOMINIS SMURTAS

Tai smurtas, susijęs su šeimos finansais. Jis gali būti įvairių formų:

- Partneriui neleidžiama dirbti
- Iš partnerio atimamas uždarbis
- Verčiama prašyti pinigų savo ir vaikų reikmėms
- Neduodama pinigų būtiniams dalykams
- Kontroliuojamas šeimos biudžetas ir vienvaldiškai priimami finansiniai sprendimai
- Atsisakoma išlaikyti vaikus tiek gyvenant santuokoje, tiek skyrybų atveju

Kaip atpažinti?

Siekdamas kontroliuoti savo auką, smurtautojas tiksliai kuria aukos ekonominę priklausomybę nuo jo. Neretais atvejais prievartą kenčiantis asmuo gauna pajamas ar valdo turtą, tačiau galiausiai smurtautojas palaipsniui užvaldo aukos turimus resursus, taip atimdamas galią aukai pasipriešinti, priimti savarankiškus sprendimus ar nutraukti ryšius su smurtaujančiu partneriu.

Piktnaudžiaudamas savo galia ir didėjančia aukos priklausomybe, smurtautojas užkerta kelią aukai dirbti ar siekti išsilavinimo, kas atėityje sukurtų galimybę geresnei darbinei karjerai ir didesnėms pajamoms gauti, riboja jos galimybę disponuoti asmeniniu arba šeimos turtu.

www.negaliutyleti.lt

Smurto ratas

Ilgainiui „medaus mėnesio“ fazė trumpėja, smurtas kartojasi ir stiprėja. Išeiti iš uždaro smurto rato aukai padeda palaikymas iš aplinkos.

Parengta remiantis Lenore Waler tyrimais.

www.negaliutyleti.lt

Ką daryti patyrus smurtą

Kai pagalbos reikia čia ir dabar – kreiptis į policiją numeriu 112. Jei smurtautojas yra šalia ir nėra galimybės kalbėti telefonu, galima numeriu 112 išsiųsti SMS žinutę. Žinutė turėtų būti rašoma be lietuviškų raidžių, joje reikia nurodyti savo vardą ir pavardę, tikslų vietos adresą (savivaldybė, seniūnija, miestas ar kaimas, gatvės pavadinimas, namo ir buto numeris) ir kas atsitiko. Jei informacija bus neišsami, Bendrojo pagalbos centro pareigūnai turės ją tikslinti, tęsti susirašinėjimą ir reagavimas į pagalbos prašymą gali užtrukti. Todėl asmenims, galintiems tapti smurto artimoje aplinkoje aukomis, rekomenduojama iš anksto susikurti SMS pranešimo šabloną su galimu pagalbos prašymo turiniu.

Jei kyla rizika dėl smurto patiems ar nerimaujama dėl grėsmės artimiesiems, galima paskambinti ir policijos informacijos telefono numeriu 8 700 60000 ir bus suteikta informacija apie konkrečios gyvenamosios vietos specializuotos pagalbos centrų kontaktus.

Smurtas artimoje aplinkoje yra žmogaus teisių ir laisvių pažeidimas, jis priskiriamas prie visuomeninę reikšmę turinčių veikų, todėl pačiai aukai nereikia rašyti pareiškimo. Įvertinus situaciją šeimoje, smurtautojas gali būti atskiriamas nuo nukentėjusiojo asmens.

Policija smurtą artimoje aplinkoje patyrusio žmogaus kontaktus perduoda Specializuotos pagalbos centrui. Į jį galima kreiptis ir savarankiškai, nelaukiant, kol situacija taps pavojinga gyvybei.

Specializuotos pagalbos centras (SPC) – viešąsias funkcijas atliekanti institucija, teikianti specializuotą kompleksinę pagalbą smurtą patyrusiems asmenims. Į juos gali kreiptis visų Lietuvos savivaldybių gyventojai. Į Specializuotos pagalbos centrą galima kreiptis bendru numeriu visoje Lietuvoje – 8 700 55516.

Specializuotos pagalbos centras, gavęs iš policijos informaciją apie smurto artimoje aplinkoje atvejį ir smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens duomenis, ne vėliau kaip kitą darbo dieną po informacijos gavimo telefonu ar kitomis priemonėmis ir būdais susisieks su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu ir jam pasiūlo specializuotą kompleksinę pagalbą.

Kokios pagalbos sulauksite Specializuotos pagalbos centre?

Jei smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo priima specializuotą kompleksinę pagalbą, konsultantas

Informuoja, konsultuoja ir tarpininkauja sprendžiant su smurtu artimoje aplinkoje susijusius klausimus

Suteikia psichologinę ir teisinę pagalbą. Jei reikia specializuotos psichologo ir teisininko pagalbos, su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu suderinamas konsultacijų laikas.

Suteikia informaciją apie galimybę gauti specializuotą kompleksinę pagalbą, kurią teikia SPC.

Siekdami suteikti specializuotą kompleksinę pagalbą smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui bei užtikrinti teikiamos specializuotos kompleksinės pagalbos efektyvumą ir kompleksiskumą, prirėkus bendradarbiauja su Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, savivaldybių įstaigomis, seniūnijomis ar nevyriausybinėmis organizacijomis, įstaigomis ir organizacijomis, teikiančiomis apnakvindinimo, apgyvendinimo ar kitas būtinas paslaugas, taip pat – su policija, sveikatos priežiūros įstaigomis, teisinę pagalbą teikiančiomis įstaigomis ir institucijomis ir kt.

Kartu su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu sudaro veiksmų ir pagalbos priemonių planą.

Su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu suderina jam priimtinausią galimą tolesnės specializuotos kompleksinės pagalbos teikimo būdą.

Nukentėjusiojo prašymu tarpininkauja, kad smurtą patyrusiam asmeniui būtų suteikta medicininė pagalba.

www.negalutyleti.lt

Daugiau informacijos apie Specializuotų pagalbos centrų veiklą rasite [čia](#).

Specializuotos pagalbos centrų kontaktai

Specializuotą kompleksinę pagalbą smurto aukoms centrai teikia kiekvienoje savivaldybėje. Specializuotos pagalbos centrų kontaktai pateikiami [čia](#).